

Posuzovací škála pro nadané dítě s dyslexií

Doporučujeme, aby tabulku vyplnil nejen třídní učitel, ale i ostatní vyučující dítěte (každý zvlášť) a jeho rodiče. Dítě se totiž může projevovat v různých prostředích a za různých okolností odlišně. Pokud přispěje svým pohledem více lidí, kteří dítě znají, pomůže to určit, zda se skutečně jedná o nadané dítě s přidruženou poruchou.

Jak vyplňovat: Do příslušného sloupce uprostřed zaznamenejte, jestli uvedené charakteristiky dítě vystihují, nebo ne (na škále ano-ne-někdy). Kdo chce, může připojit vysvětlující komentář nebo poznámku do sloupce vpravo.

Vyhodnocení: Čím víc popsanych znaků dítě charakterizuje, tím větší je pravděpodobnost, že se jedná o dítě s dvojí výjimečností (nadání v kombinaci s dyslexií). Škála slouží pro počáteční orientaci. Rodičům pak doporučujeme obrátit se na školního poradce v pedagogicko-psychologické poradně.

Žák	ano-ne-někdy	poznámky, upřesnění:
PROJEVY NADÁNÍ		
Je zvědavý, pokládá nevšední otázky.		
Je tvořivý. Projevuje imaginaci a fantazii. Má hodně různorodých nápadů, produkuje nápady, představy, postupy, aktivity apod. Vykazuje schopnost dívat se na úkol z různých úhlů pohledu.		
Klade dotazy směřující k podstatě/příčinám daného problému. Je schopen si všimnout podstaty problémů. Projevuje schopnost rychle odhalit vztah příčina-následek.		
Je schopen zajímavě kombinovat myšlenky, přístupy, ale i materiály. Rád hledá širší vztahy a souvislosti.		
Vykazuje schopnost si samostatně poradit v zadaných úkolech. Hledá vlastní způsoby a postupy, jak vyřešit problém.		
Projevuje vynikající znalosti v určitých oblastech.		
Má širokou slovní zásobu, zná různé pojmy a dovede je vysvětlit.		
Dokáže podchytit a zpracovat velké množství informací. Jeví výbornou dlouhodobou paměť.		
Má buď jeden hluboký zájem, nebo bohaté různorodé zájmy. Je vnitřně motivován k určité činnosti/činnostem.		

Potřebuje hledat souvislosti v informacích, tvořit si logicky propojený systém poznatků.		
Dokáže podchytit problém jako celek, všimnout si vzájemných vztahů a souvislostí mezi idejemi, událostmi nebo objekty.		
Je citlivý, vnímavý a empatický. Jeví výbornou intuici při hledání řešení problémů.		
Objevuje se nevyrovnanost mezi intelektovým vývojem a vývojem sociálním, emočním a fyzickým.		
PROJEVY DVOJÍ VÝJIMEČNOSTI – NADÁNÍ A PORUCHA UČENÍ SE PŘEKRÝVAJÍ		
Zpravidla celkově podává dlouhodobě podobný výkon jako většina jeho spolužáků (nadání je „skryté“ pod poruchou). Nadprůměrné výkony podává nepravidelně, nejčastěji při tvořivých úkolech, náročných diskusích a logickém uvažování.		
Má potíže rychle si vybavit mechanicky a z paměti naučené poznatky: násobilka, vyjmenovaná slova, postup násobení a dělení, tabulka prvků apod.		
Jeví obtíže v paměťovém učení izolovaných faktů. Také jeví nízkou motivaci učit se izolovaná fakta (bez možnosti vytvořit si souvislosti).		
Objevuje se buď selhávání anebo chyby v jednodušších úkolech (počítání, diktát). V matematice například začíná počítat s jiným číslem, než je v zadání. V diktátě se mohou objevovat specifické chyby: <ul style="list-style-type: none"> - Záměna zvukově podobných písmen ve slově - Chybějící diakritika (háčky, čárky) - Chybějící interpunkce (vynechávání čárek ve větách) - Spojování slov (např. spojení předložky se slovem) - Chybějící slabiky ve slovech 		
Selhává v časově limitovaných zkouškách: diktát, pětiminutovky apod.		

<p>Žák se o čtení (knihy) zajímá a číst chce. Rychle chápe hlavní myšlenky v textu, obsah textu. Ve čtení se ale objevují obtíže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Domýšlí konce vět a slov. ● Má obtíže s rychlostí hlasitého i tichého čtení. ● Ztrácí se v textu (na stránce, na monitoru). ● Dělá mu problémy číst nahlas. ● Obtížně vyslovuje dlouhá nebo složitá slova. 		
<p>Objevují se obtíže s pohotovým a rychlým slovním vyjadřováním a vybavováním přesných pojmů, (obzvláště v situaci, kdy dítě řeší v duchu nějaký problém, je do něčeho ponořené).</p>		
<p>Jeví obtíže v předmětech, které jsou založené na sluchovém učení a sluchové paměti (například cizí jazyky).</p>		
<p>Jeví obtíže v krátkodobé sluchové paměti: nepodrží v paměti informace, které právě vyslechl. (Sluchem přijímané informace zpracovává pomaleji.)</p>		
<p>Jeví obtíže při souběžném poslechu výkladu učitele a zápisu. Jeho zápis do sešitu je zpravidla neuspořádaný, může se objevit časté škrtnání, opravy.</p>		
<p>Jeví výjimečný hudební sluch; objevují se ale souběžně obtíže hudební hry z notového zápisu (obtíže spojené s problémy ve čtení notového zápisu, nedostatečná pozornost či roztěkanost, horší koordinace rukou a deficity v oblasti motoriky během hraní).</p>		
<p>Projevuje mechanicko-konstrukční nadání. Má nadprůměrnou plošnou/prostorovou představivost. Dokáže sestavit/sestrojit předměty. Projevuje výtvarné nadání: dobře kreslí, maluje. Současně jeví obtíže v oblasti vizuálně motorické koordinace (spolupráce oko-ruka) při psaní.</p>		
<p>S obtížemi dodržuje předem stanovené postupy a kroky, jak problém řešit. Jeví tendenci hledat vlastní postupy a řešení.</p>		
<p>Jeví slabší organizační dovednosti. Hůře plánuje svoji práci.</p>		

Posuzovací škála byla vytvořena s využitím následujících informačních zdrojů:

CHLEBCOVÁ, H. (2014). *Rozvoj hudebnosti u dětí se specifickými poruchami učení*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy. s. 65. [online]. [datum citace 4. 8. 2020]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120175545>

PORTEŠOVÁ, Š. (2011) *Rozumově nadané děti s dyslexií*. Vyd. 1. Praha: Portál.

PORTEŠOVÁ, Š. (2016). *Na cestě mezi potenciálem a uplatněním talentu*. Katedra psychologie. Fakulta sociálních studií. Masarykova universita, Brno. [online]. [datum citace 5. 8. 2020]. Dostupné z: <https://deti.mensa.cz/res/f/konference-2016-02-a-portesova.pdf>

Zdroj: Kolektiv autorů APIV-B (2020)